

Charlotte Ostertag

Når Birgit. Vi er jo i dag ikke i bil. Vi står faktisk midt på Frederiksberg i København.

Birgit Stenbak Hansen

Ja, vi skal tale med en professor i dag professor PHD. Henrik Vejre her fra Københavns Universitet, der ved en hel masse om landskabsplanlægning arealer i land og by.

Charlotte Ostertag

Det han skal hjælpe os med, det er også at give nogle gode råd videre faktisk. Måske pakke nogle julegaver op til nogle af dem, som sidder med de grønne treparter lokalt i Danmark.

Birgit Stenbak Hansen

Jamen fare for at virke lidt plat, så er der jo den der 20 spørgsmål til professoren, der har vi egentlig tænkt at stille professoren fem spørgsmål som kan berige alle os der arbejder med den grønne trepart. Det glæder jeg mig til at høre fra den vinkel.

Charlotte Ostertag

Du lytter til "På vej mod et grønt Danmark" KL's podcast om den grønne trepart.

Birgit Stenbak Hansen

Mit navn er Birgit Stenbak Hansen.

Charlotte Ostertag

Og jeg hedder Charlotte Ostertag.

Birgit Stenbak Hansen

Sammen tager vi ud på landevejen for at besøge en masse af de gode folk, der nu skal gøre den grønne trepart til lokal virkelighed.

Charlotte Ostertag

Vi skal tale med kommunalpolitikere, landmænd og naturfolk.

Birgit Stenbak Hansen

Og sammen skal vi tale om, hvordan vi i fællesskab kan lykkes med opgaven.

Charlotte Ostertag

Jeg glæder mig til at blive klogere i godt selskab.

Birgit Stenbak Hansen

Og jeg lover at opføre mig nogenlunde pænt.

Charlotte Ostertag

Hvad end der sker, så er en ting sikkert.

Birgit Stenbak Hansen

Vi er på vej mod et grønt Danmark.

Charlotte Ostertag

De lokale treparter de skal have 2026 have implementeret alle de her planer de har lagt i løbet af i år 2025, og det kan jo blive spændende nok at se, hvor meget er det, der kan lykkes. Men Vi er på besøg hos dig, Henrik Vejre, fordi du faktisk har siddet lidt med lup. Og kiggede nærmere på i hvert fald tre områder i Danmark, nemlig Lemvig, Lolland og Silkeborg. Og på den måde har du ligesom nærstuderet hvordan den grønne trepart lokalt fungerer, og hvad der kan gøres og ikke gøres. Hvad er det du har fundet ud af i løbet af det her godt halve år du har haft luppen fremme?

Henrik Vejre

Ja fra start med det overordnede vi har det her projekt, der hedder "Transform", som jo er et stort forskningsprojekt finansieret af Novo Nordisk Fonden og 15. Juni Fonden og opgaverne i det her projekt., det er at følge treparten og understøtte trepartens implementering, så der er sådan to aspekter i det ikke hvor vi sådan holder øje med hvad der sker. Og så er vi aktivt involveret tre steder i Danmark, så det er rigtigt og så derudover så laver vi lige nu en stor evaluering af trepartens første kirke år, og det gør vi gennem spørgeskemaundersøgelser og gennem interviews og analyse af alle de dokumenter, der findes omkring treparten.

Charlotte Ostertag

Kan du sige lidt om hvad I på det godt halve år er blevet lidt klogere på?

Henrik Vejre

Vi er jo blevet klogere på at den grønne trepart kan være en meget vigtig drivkraft i kommunernes øvrige dagsordener. Altså hvis jeg skal komme med et eksempel, så arbejder vi med Lemvig Kommune, og det er jo ikke nogen hemmelighed der Lemvig Kommune har en stor dagsorden, og det er affolkning, eller det vil sige at prøve at holde på folk og skaffe nogle flere indbyggere til kommunen, så det vil sige eller vi kommunen tænker rigtig meget over landdistrikspolitik, gode levevilkår på landet, og de ser den grønne treparts ambitioner om mere skov mere natur. Mere bæredygtigt landbrug og så videre som en drivkraft i at skabe

bedre betingelser i kommunen for bosætning. Så Det er bare et eksempel det det er en jeg tror Det er en af vores store åbenbaringer. Kan man sige at man lokalt kan bruge den grønne trepart til at opfylde andre dagsordener?

Birgit Stenbak Hansen

Hvad er det forskningsmæssige perspektiv? Hvorfor er det, at vi også skal følge det med forsker øjne?

Henrik Vejre

Vi har, jeg her på stedet og med kollegaer rundt omkring i hele landet. Vi har jo gået og talt om at lave en jordreform i de sidste 20 år, fordi Vi har jo godt kunne se, at vi havde store sammenfaldne kriser i landskabet store kriser, der skulle løses på en eller anden måde, og mange af de her kriser. Biodiversitets krise, klimakrise, vandmiljøkrise og så videre. De har jo med arealer at gøre, og den måde, vi forvalter arealer. Og derfor er løsningerne også relateret til den måde, vi forvalter vores arealer på, så vi har gået og efterspurgt, at man tog en helhedsvurdering og fik løst alle de her problemer på samme tid. Og det var først med den grønne trepart her, at man kan sige, at samfundet bredt også har købt ind på den dagsorden. Nu må vi simpelthen løse de her problemer på en gang, og det handler om at ommøblere landskabet i vidt omfang. Så derfor har kan man sige, at Det er jo en stor chance forskningsmæssigt for at følge med i hvad? Hvordan kan man gøre der? Hvad sker der? Hvordan indretter man governance modeller? Altså hvordan styrer man det her igennem? Hvordan finansierer man det? Hvordan får man hele det retlige grundlag på plads? Hvordan får man koblet EU støtteordninger med nationale dagsordener? Hvordan får man flettet biodiversitet, klima, vandmiljø ind i landdistriktspolitik? Hvordan, hvordan gør man det her til et demokratisk projekt? Det er bare nogle af aspekterne. Der er også hele det der med hvad for nogle data hviler vi på har vi data nok. Har vi de rigtige data til overhovedet at lave den her kæmpe omstilling så det det Det er ingredienserne i et meget, meget stort tværfagligt projekt. Som ser på rigtig mange aspekter af den grønne trepart. Derfor er det altså, det er jo virkelig guf for en forsker som mig.

Charlotte Ostertag

Henrik Vejre vi har jo bedt dig om at liste fem råd op til nogle af alle de mennesker der arbejder med den grønne trepart og de lokale treparter. Men allerførst hvorfor er det egentlig vigtigt for dig at kunne give de her lokale treparter nogle gode råd og noget viden med på vejen?

Henrik Vejre

Fordi de 23 lokale treparter lige nu er dem, der driver måske den største jordreform, vi har haft i de sidste 100 år, så det er jo er afgørende samfundsmæssig betydning, de arbejder med Vores kritiske infrastruktur i fremtiden. Det er jo en opgave, hvor vi har sagt for første gang i

flere 100 år, og nu skal vi fylde noget mindre. Det er en opgave, hvor vi har sagt, jamen nu vender vi bøtten om, og så siger vi, nu betaler vi sådan set forureneren for at forurene mindre. Det er en kæmpe stor samfundsmæssig satsning. Og som Universitet, så har vi jo en samfundskontrakt om, at Vi skal levere nyttig viden til samfundet. Og lige nu indenfor min geber her altså der er det det mest nyttige, Jeg kan komme i tanke om.

Charlotte Ostertag

Så det var en ønskeopgave næsten at få at skulle liste fem gode råd op?

Henrik Vejre

Det var jamen det var en rigtig god opgave, ja.

Charlotte Ostertag

Lad os starte med et godt råd til lodsejerne.

Henrik Vejre

Ja nu taler vi om landbrugets repræsentanter i det grønne treparter ikke. Der sidder jo sådan to stykker i hver grøn trepart. Jeg vil sige altså set fra landbruget og Lars lodsejernes synspunkt, så vil jeg komme med den. Det gode råd at sige grib den chance der er nu for at være med positivt i denne her omstilling, fordi jeg tror Det er sidste gang. At lodsejerne får en chance, hvor de har så meget indflydelse på deres egen fremtid, og det er rent hvordan magtbalancerne udvikler sig i samfundet, at landbruget fylder mindre og mindre. Altså antal personer beskæftiget den økonomiske betydning. Havde det ventet 5, 8, 10 år, så er jeg ikke sikker på at man overhovedet havde givet landbruget og lodsejeren den plads, de har lige nu. Så mit bedste råd til lodsejerne, grib den her chance. Det er ikke sikkert den kommer igen.

Charlotte Ostertag

Vi skal også have et godt råd til kommunerne i den her sammenhæng.

Henrik Vejre

Der vil jeg sige mit bedste råd til kommunerne, det er at slå op i planloven, brug kommuneplanen som det bedste juridisk bindende retlige værktøj de har. Vi har jo det her planlægningsmæssige problem med omlægningsplanerne er jo ikke en rigtig plan. Det er et projektkatalog over mulige projekter, og så er der en ledsaget tekst til, men den er jo ikke, det er jo ikke en plan, der gælder. Vi ved ikke, hvem den gælder, for vi ved ikke, hvem den er ret bindende for. Så derfor er vi på et eller andet tidspunkt ret snart nødt til at få det her flettet tæt sammen med kommuneplan eller få det lagt ind i kommuneplanen, så det er sådan set mit bedste råd til det nye byråd, når det alligevel skal lave kommuneplan, strategi og lave kommuneplaner. Se nu at få det her tænkt fuldstændig sammen.

Birgit Stenbak Hansen

Nu kommer jeg til at blande mig lidt som ansat i KL og kommunalpolitikere igennem rigtig mange år ovenover alting er kommuneplanen. Det er meget, meget sikkert i en Kommune, og det lærer byrådsmedlemmerne lynhurtigt. Så får vi ligesom et potentialeplan med omlægningsplanerne. Men du er jo. Ret i at det er jo ikke sådan en juridisk bindende plan. Charlotte og jeg, vi har mødt rigtig mange rundt i kommunerne. De siger Sådan noget af det første, det er at få sat noget kaffe over, fordi det her det handler rigtig meget om som Kommune. Man kender lodsejerne, man kender landmændene, ,an kender dem fra naturorganisationer, man kender borgerne, man kender virksomhederne, så det handler mere om at samle end om at svinge pisken med planloven og kommuneplanen. Hvad siger du til det?

Henrik Vejre

Jeg vil sige, nu fik jeg jo også lov til at lave et råd til alle parterne. Og, og der vil jeg sige mit gode råd til alle partnerne, det er jo at sætte noget kaffe over og tal sammen, og nu har vi jo interviewet aktører i en lang række trepartier allerede ikke. Og Jeg kan jo sige at, der tegner jo så et billede af at folk har taget det her meget, meget alvorligt og der har været en rigtig god og respektfuld stemning, de her lokalt trepartier og den stemning skal man jo fortsætte, og man skal tage den der centrale lodsejer dialog. Og man skal brede inddragelsen ud til omfatte samfundet, borgerne generelt, så man, hvis man skal citere Jeppe Bruus ikke altså så man gør det til et demokratiprojekt og brede det her ud, fordi hvis det ikke bliver det der brede demokratiske proces, så er jeg bange for så kan det godt, så kan opbakningen smuldre.

Charlotte Ostertag

Men i det der transformerprojekt, som du er involveret i. Der er det jo netop det der med at få det til at sive ned i alle lag. Jeg har på fornemmelsen af at grøn trepart og det lokale trepartier, de er ikke så de er ikke så meget savet ned endnu. Fordi de ikke er blevet udmøntet endnu på nogen måde. Det er stadigvæk noget der er som du siger kun er på projektplan, så vi skal melde videre for at komme ned og få det ned i alle lag.

Henrik Vejre

Vi skal videre når implementeringen begynder at rulle, og vi er ude at arbejde i noget, man kan kalde Sådan. Lidt en landskabsskala altså der hvor folk bor og virker og har deres friluftsliv og lokal tilknytning. Det er jo der i det skala projektet skal ud og arbejde, og der kommer man ikke udenom og inddrager. Ja selvfølgelig lodsejer som noget meget, meget vigtigt, men også borgerne generelt i de her lokalområder hvor projekterne skal laves. Og det er jo rigtig lige nu, så er det jo, så er treparten fuldstændig feset ind hos landbruget og i DN og også i friluftsrådet af alle mulige andre interesseorganisationer og de og de er jo meget præsente i hos kommunerne. Men mit indtryk, det er jo ikke det store brede folkelige projekt endnu. Men det

bør det være. Og der har kommunerne også et ansvar for at brede det her ud i en i en bredere borgerlig eller en borgerinddragende debat, hvor man hvor man får nogle flere stemmer til torvs.

Charlotte Ostertag

Så det var lige et ekstra råd til kommunerne.

Henrik Vejre

Jamen, det er i virkeligheden et råd til alle, fordi Jeg synes jo også landbrug fødevarer og DN og sådan set også Naturstyrelsen. De har jo også et ansvar for den der involvering ikke altså DN som en stor medlemsorganisation, landbrug fødevarer som en stor medlemsorganisation. Og Naturstyrelsen, som jo har enorm meget erfaring, fordi de administrerer de statslige arealer. De har jo enormt meget erfaring med at ændre borgere i driftsplaner og lave service og faciliteter for den brede befolkning, så dem der sidder omkring det der bord. Er en forpligtet til at har også erfaringer med kommunikation ud til den brede offentlighed.

Charlotte Ostertag

Vi skal tilbage til rådene, fordi DN's repræsentanter, de skal også have et godt råd med på vejen.

Henrik Vejre

Og det har tænkt meget over, og det tæller lidt ind i det store kan man sige den store byttehandel? Vi måske kigger ind i fremtiden. Vi har. Vi står jo over for en epoke, hvor vi er enige om, at Vi skal have store sammenhænge i naturområder. Det går DN ind for, at Vi har EU's naturrestaureringsforordning, der skal implementeres til næste år. Det står også i treparten, Vi skal have de her store sammenhængende naturområder og stort set alle eksperter er enige om, at det er størrelse. Der betyder noget. Min opfordring til DN det er at tænke i, hvis vi får de der store sammenhængende områder, hvad kan vi så give køb på? Og der har vi jo i den eksisterende naturbeskyttelse, der har vi jo den her paragraf tre naturbeskyttelsesloven, som også beskytter en masse bittesmå områder som ærligt talt ikke er særlig biologisk interessante, og vi kommer jo i og Det kan godt virke meget kontroversielt. Men vi kommer jo i en fase, hvor landet måske bliver lidt mere opdelt i en landbrugszone og en naturzone, og hvordan vi får forhandlet den fordeling, det vil jeg opfordre DN til at kigge meget, meget fordomsfrit på og sige, hvad kan vi leve med, hvis vi hvis vi får de her store sammenhænge naturområder, kan vi så godt leve med, at man godt kan lægge produktionsanlæg tæt op af små paragraf tre områder? Det er bare et eksempel.

Charlotte Ostertag

Men altså ikke nedlægge paragraf tre området?

Henrik Vejre

Ikke nedlægge, men som det er nu, så er det jo når man skal placere husdyrbrug for eksempel så kaster de der små paragraf tre områder. De kaster jo en stor det vi kalder forvaltningsmæssig skygge ud i landskabet, som kan forhindre rigtig mange ting. De kan også forhindre ved anlæg og den slags og det det. Det tror jeg vi kommer til at se fordomsfrit på, når Vi har garanti for, at vi får de store naturområder.

Charlotte Ostertag

Nu har du jo været lidt inde på nogle af de der fælles råd, fordi de nu har vi fået de tre råd, men vi vil også gerne have to sådan lidt til fælles brug for alle parter i den lokale trepart. Så hvis du kunne tage hul på en af de råd som de alle sammen skal lige lukke ørene op og lytte til.

Henrik Vejre

Altså hvis vi står lige nu på kanten til december med en kritisk situation, fordi vi har vedtagne omlægningsplaner, og nu skal det her implementeres og de fleste steder der har man fået kulstof og kvælstof på plads på plads, og nu skal vi så ud og tale grundvand og skove og store naturområder. Og mit bedste råd til de lokale trepart, det er at behold den der store respekt de har udviklet, og det samarbejde de har udviklet, og jeg ved godt der kommer nye politikere ind mange steder efter valget her. Men mit råd er altså og min opfordring, det er ret ryggen og finde behag i at i er ved at lave en kæmpestor jordreform som vil trække spor flere 100 år frem i tiden og være bevidst om det og sætte jer sammen, som i har formået i 2025 at fortsætte det her og lad være med at slås om det. Kommer der konflikter? Ja, det gør der, men vi skal ikke være bange for konflikter, konflikter, dem, dem skal vi løses. Men vi skal ikke derud, hvor folk forlader rummet og svækker med døren og sprænger. Den lokale trepart til atomer.

Birgit Stenbak Hansen

Det er jo noget af det, som i møder også andre forskere fra andre lande, og vi har også en EU-konference, vi skal til sammen. Vi har haft besøg af hollændere, der har kigget. Vi har nordmænd, der kigger. Vi har været faktisk KL har været i Rio til en stor international konference, der bliver kigget på det der med, at man har sat nogle parter sammen, som har forskellige positioner. Og Det er vel i bund og grund noget af det mest dyrebare vi har her. Jeg står selv op hver eneste morgen og tænker bare der ikke er nogen der er gode. Kan det gøre det respekt og slesk tale var jeg lige ved at sige?

Henrik Vejre

Jamen, jamen det kan det. Jeg tror ikke det kan gå uden. Der står alle steder i den grønne trepart, at det er en frivillig aftale, og Jeg kan jo godt som forsker herinde i elfenbenstårnet sige altså. Jeg kan godt udtrykke lidt skeptisk over det der med frivilligheden, når vi også har nogle strategiske mål. Altså. Hvordan får vi store sammenhængende naturområder gennem

frivillighed? Hvordan får vi store skove på grundvandsmagasinet gennem frivillighed? Og det kan man så godt sige. Jamen, det kommer jo an på, hvor mange penge vi lægger på bordet ikke, men Jeg vil også sammenligne med, hvordan får man en motorvej rundt om Viborg gennem frivillige ordninger? I nogle tilfælde der har, vi har jo noget der hedder kritisk infrastruktur, og jeg mener Vores vandmiljø er kritisk infrastruktur. Vores biodiversitet er kritisk infrastruktur. Så vi bliver nødt til at gå ind i trepartsimplementering og sige, ja det første vi gør det er frivillighed. Ja, det næste gør fet er at se på støtteordningerne, men der kommer jo også en dag, hvor vi simpelthen er nødt til at skulle trumfe nogle ting igennem, og der kommer tryktesten jo for alvor, om vi kan blive inde i det samme rum. Og det håber jeg så at man kan sige forhandlingsklimaet er til jamen altså der er altså noget, der er så vigtigt, at vi ikke bare kan måske klare os fuldstændig ved frivillighed.

Charlotte Ostertag

Så der skal nogle tomme skruer på og nogle andre steder i systemet for at man lokkes til frivillighed.

Henrik Vejre

Jamen det er jo det ikke, og Jeg har. Jeg har en god kollega oppe i en landboforening, ingen nævnt her, som siger jamen altså frivillighed, det går jo på om du vil piskes eller waterboardes.

Charlotte Ostertag

Henrik, vi skal til det sidste råd, som alle parter skal lytte godt efter, som du har til.

Henrik Vejre

Jamen, der er jo tilbage til det der med inddragelsen bredt altså jeg altså. Hvis vi ikke gør det her til et bredt folkeligt projekt, så tror jeg ikke på at det i længden har at flyvehøjde, og det tror jeg også godt på. Det kan men alle de her parter, de bærer et ansvar for at brede det her ud, ikke mindst til dem, der skal leve med det i fremtiden ikke altså. De unge, de unge aktivister og skolebørn og altså ja alle dem under 30 altså. Vi andre vi er jo døde, når treparten bliver implementeret, så det er mit bedste råd, bred det her ud og gør det til et bredt folkeligt projekt.

Birgit Stenbak Hansen

Jeg kan ikke lade være med kommunekasketten og så lige spørge efter, er der lige et sidste råd til Folketinget, regeringer, til staten?

Henrik Vejre

Det har jeg jo ikke forberedt, men jeg ved godt, hvad Jeg vil sige. De skal de skal lægge nogle klare rammer for arbejdet, og de skal. Man kan sige noget af det, der har fungeret, og som treparter er jo kommet mål med. Det er det målsatte. Det er kulstof og kvælstof. Det har de stort set næsten ned til sidste decimal jo løst. Og min opfordring til regeringen og Folketinget,

det er at gøre det samme med skovrejsning og biodiversitet og grundvandsbeskyttelse. Sæt nogle normer på og nogle mål på, som vi har at arbejde ud fra, fordi det Jeg kan høre flere steder fra det. Det siger jeg. Det var jo en nem opgave. Sådan set den var jo givet og i stedet for at diskutere om hvor åndssvage politikerne var, så måtte vi tage den her opgave på og så sige, hvordan løser vi det her på den mest rimelige måde? Og Det er bare altså meget, meget nemmere, at når tingene var målsat. Så hvis jeg skal komme med en opfordring til Christiansborg, så er det det at sætte nogle mål på.

Charlotte Ostertag

Du har lyttet til KL's podcast "På vej mod et grønt Danmark". Tryk på "følg" eller "abonner" der hvor du lytter til podcast, så får du besked, når en ny episode er klar til dig.

Henrik Vejre

Tak fordi du lytter med.